

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

СПОРТИВНИЙ ВІСНИК ПРИДНІПРОВ'Я

Науково-практичний журнал

№1/2009

СПОРТИВНИЙ ВІСНИК ПРИДНІПРОВ'Я

«СПОРТИВНИЙ ВІСНИК ПРИДНІПРОВ'Я» –

науково-теоретичний журнал
Дніпропетровського державного
інституту фізичної культури і
спорту

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В.Г. Савченко

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

В.В. Абрамов

В.В. Бугуйчук

О.Д. Дубогай

В.В. Клапчук

О.Л. Луковська

Н.В. Москаленко

(заступник головного редактора)

В.В. Приходько

В.М. Рахманов

Л.П. Сергієнко

В.М. Шамардін

В.А. Шаповалова

Журнал включено до переліку
наукових фахових видань
України, в яких можуть публі-
куватися результати дисертацій-
них робіт на здобуття наукових
ступенів доктора і кандидата
наук (Додаток до постанови
Президії ВАКУ України від 10
грудня 2003 р. №1–05/10)

Реєстраційний №ДП-703

від 25 січня 2000 р.

Україна, 49094,

м. Дніпропетровськ,

вул. Набережна Перемоги, 10

Факс: (0562) 46-05-61

Тел.: (0562) 46-05-52

(редакція)

I. Фізичне виховання різних груп населення

Мирослав Дутчик

Теоретичні основи формування системи підготовки
менеджерів спорту для всіх в Україні 3

Олена Кузнецова

Критерії оцінки якості тестових процедур в психодіагностиці 10

Наталія Пангелова, Євгеній Яхно

Історико-педагогічна генеза питання єдності морального
і фізичного виховання в процесі становлення особистості 14

Наталія Москаленко

Педагогічні інновації у фізичному вихованні 19

Володимир Приходько

Про кризу у вітчизняній вищій школі і можливості
дисципліни «Фізичне виховання» у її подоланні 23

Ніна Долбишева

Знання старшокласників, як складова процесу організації
рухової активності 27

Ірина Степанова

Засоби степ-аеробіки в системі урочних занять з фізичної
культури дівчат 13 та 14 років 31

Микола Колос

Корекція порушень постави студентів з використанням сучасних
біомеханічних та інформаційних технологій 36

Юлія Борисова

Особливості фізичного стану дітей шкільного віку 41

Наталія Москаленко, Анастасія Моїсєнко,

Валентина Зайцева, Ірина Пуціна

Напрями удосконалення підготовки спеціалістів з фізичного
виховання і спорту 45

II. Теорія і методика підготовки спортсменів

Валерій Шамардін

Періодичність результативності змагальної діяльності футбольних
команд вищої кваліфікації у річному циклі підготовки 48

Віталій Усиченко

Характеристика біомеханічних властивостей скелетних м'язів
високкваліфікованих спортсменів, що спеціалізуються
у бодібілдингу 53

Тенцзюнь Тянь

Особенності диференцированої функціональної
підготовки футболістів різних игрових амплуа 56

Тетяна Кропивницька

Східні одностороння як засіб виховання дітей та молоді 59

№1/2009

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ СПОРТУ ДЛЯ ВСІХ В УКРАЇНІ

Мирослав Дутчак

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація

Обосновується концептуальний підхід к організації підготовки кваліфіцирваних спеціалістів в області менеджмента спорту для всех с учетом особенностей социально-экономического развития Украины и современных стандартов образования.

Ключевые слова: спорт для всех, менеджмент, менеджер, система подготовки, учебный процесс.

Annotation

Conceptual approach is grounded to organization of preparation of skilled specialists in area of management of sport for all taking into account the features of socio-economic development of Ukraine and modern standards of education.

Keywords: sport for all, management, manager, system of preparation, educational process.

Постановка проблеми. Реалізація гуманістичної природи спорту для всіх потребує від українського суспільства значних зусиль. Як відзначає член комісії МОК з питань спорту для всіх Т.Айян, успішне і раціональне використання спорту для всіх є цілим комплексом складних проблем. З одного боку, нам необхідний соціально-економічний фундамент. З іншого боку, ми потребуємо офіційних освітніх програм, здатних поставити заняття фізкультурою і спортом на регулярний рівень і охопити все суспільство [1]. Вирішення цих проблем в Україні вимагає цілеспрямованого впливу на сферу спорту для всіх як специфічний об'єкт управління. В свою чергу, це стає можливим за наявності висококваліфікованих фахівців з менеджменту спорту для всіх.

Усунення гострого дефіциту менеджерів спорту для всіх в Україні передбачає створення системи підготовки цієї категорії фахівців. Водночас вирішення цього завдання істотно ускладнюється як через малий досвід освітньої діяльності у цій сфері, так і через відсутність наукових досліджень відповідних проблем. В окремих роботах вітчизняних фахівців, як правило, висвітлюються загальні підходи до підготовки кваліфікованих кадрів для сфери фізичної культури і спорту, у тому числі і сфери оздоровчої

культури і рекреації [4, 8].

Це обумовлює актуальність наукових пошуків, які дозволили б закласти теоретико-методологічні основи кадрового забезпечення управління сферою спорту для всіх.

Зв'язок роботи з науковими програмами або практичними завданнями. Робота виконувалась відповідно до теми 1.3.1. „Управлінські та педагогічні засади гуманізації масового спорту в Україні” Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 роки (державний реєстраційний номер 0107U000493).

Мета дослідження полягає в формуванні теоретичних основ створення ефективної системи підготовки менеджерів спорту для всіх в Україні.

Результати дослідження. Формування системи підготовки менеджерів спорту для всіх вимагає послідовного вирішення низки завдань. Насамперед слід дати вичерпну характеристику соціального середовища, у якому функціонує спорт для всіх, а отже й діятимуть майбутні менеджери.

Спорт для всіх є системний об'єкт управління, для якого властиві загальні характеристики управлінських відносин. Сучасний ринок послуг у сфері спорту для всіх, має ряд особливостей: високий динамізм, територіальна сегментація і локальний характер,

висока швидкість обігу капіталу, переважання у виробництві послуг малих і середніх підприємств, їх висока чутливість до ринкової кон'юнктури і т. ін. [5, 7].

Сучасні економічні умови в Україні сприяють перетворенню спорту для всіх в сферу індустрії оздоровчих послуг, якій властиве виробництво і продаж швидко змінного спортивного інвентарю, устаткування, супутніх товарів, розвиток товарно-грошових відносин. Для управління цими процесами в даній сфері створена розгалужена система організацій.

Різноманітність видів спорту, спортивно-оздоровчої діяльності, інтереси і мотиви людей, їх цілі, можливості та інші чинники призвели до появи, становлення і розвитку значної кількості організацій системи спорту для всіх, особливо останнім часом.

Зміна соціально-економічного ладу в країні стала причиною не лише структурної перебудови, але і серйозних внутрішніх, часто хворобливих змін всієї системи спорту для всіх. З'явилися нові організації з невластивими періоду соціалізму управлінськими відносинами, формами і методами роботи, юридичним статусом та іншими відмінними рисами і характеристиками. Багато організацій було вимушено або кардинальним чином перебудувати роботу або припинити своє існування.

Управління сферою спорту для всіх з моноцентричного перетворилося на поліцентричне. Перестала існувати ідеологічна надбудова у вигляді патронажу партії. Система державних комітетів фізичної культури і спорту втратила своє колишнє значення. Для місцевих державних організацій, що здійснюють управління, із зміною цілей, завдань і функцій, головним стала координація фізкультурно-спортивної роботи в регіоні.

З'явилися і комерційні організації, фірми з незвичним організа-

ційно-правовим статусом у вигляді акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю і тому подібне. Законодавство в Україні дозволяє створення фізкультурно-спортивних організацій, у тому числі організацій спорту для всіх будь-яких організаційно-правових форм і форм власності.

Велика різноманітність фізкультурно-спортивних організацій, що мають різні цілі і завдання, джерела фінансування, призначення в суспільстві накладає відбиток на процес підготовки менеджерів в спорті для всіх, який має бути направлений на мінімізацію протиріч між теорією менеджменту і практичною діяльністю цих фахівців в сучасних умовах. При цьому його основний зміст має бути орієнтований на сучасну кон'юнктуру на ринку праці.

Спорт для всіх є підсистемою системи фізичної культури і спорту країни і відзначається основними властивостями, притаманними останній. У свою чергу, система фізичної культури і спорту розглядаються теоретиками спортивного менеджменту як соціально-економічна система [3].

Соціальною вона є тому, що люди виступають одним з головних її елементів. А економічною тому, що в результаті праці працівників цієї сфери створюються матеріальні блага, у тому числі і національний прибуток, а також відбувається розширене відтворення продуктивних сил і виробничих відносин суспільства.

При цьому фізична культура і спорт є унікальним явищем, пов'язаним з управлінням у всіх трьох основних видах систем (технічної, біологічної, соціальної). Соціально-економічні системи є організованим поєднанням окремих частин, тобто цілісним утворенням. Це спричиняє появу нових якостей, необхідних для досягнення цілей, заради яких створюється соціально-економічна система.

Для здійснення управлінського впливу на окремі суб'єкти і систему спорту для всіх в цілому, менеджеру необхідно мати глибокі уявлення про систему управлінських відносин в цій сфері. Такі відносини, на думку відомого російського дослідника проблем управління у сфері фізичної культури і спорту С.Г. Сейранова, поділяються на шість основних груп:

- відносини між системою, що керує і керованою системою, тобто між суб'єктом і об'єктом управління;
- відносини управління усередині системи, що керує: між ступенями, рівнями управління (наприклад, відносини між президіями або виконкомом міжнародної, національної і регіональної спортивних федерацій, тобто вертикальні зв'язки);
- відносини між ланками управління кожного рівня (наприклад, відносини між керівниками різних комітетів або комісій у федерації, між керівництвом збірних команд з виду спорту і тому подібне, тобто горизонтальні зв'язки);
- відносини між функціональними ланками управління на різних рівнях системи, що керує (наприклад, відношення між технічним або суддівським комітетом міжнародної федерації і відповідними комітетами національних федерацій);
- відносини між керівниками і підлеглими в кожній ланці управління (стосунки субординації);
- відносини між керівниками і між підлеглими різних ланок управління (стосунки координації) [4].

Вченими з теорії спортивного менеджменту і маркетингу (В.У.Агєєв, В.Андреф, С.І. Гуськов, В.І.Жолдак, В.В. Кузін, М.Ю. Кутєпов, Ю.П. Мічуда, С.Г. Сейранов, І.І. Переверзін, О.М. Степанова та ін.) фізична

культура і спорт визначаються як галузь сфери послуг, якою в системі суспільного розподілу праці властиві певні функції. Аналогічні функції властиві і її підсистемі – спорту для всіх.

Створюваний у сфері спорту для всіх «продукт» виступає в специфічній формі послуг особам, що займаються фізичною культурою і спортом. Створення, просування і реалізація цього «продукту» є загальним сенсом і змістом професійної діяльності менеджера. Тому поява і становлення цієї професії є закономірним і своєчасним явищем.

Протягом останнього десятиліття намітилися і відбуваються перетворення, що мають важливе значення для системи управління сферою спорту для всіх, серед яких – поступовий перехід на клубну (з видів спорту) організаційну основу, що дозволяє людям займатися спортом незалежно від їх віку і рівня кваліфікації; формування спеціалізованих структур для занять спортом за місцем проживання, поступовий перерозподіл бюджетних коштів на користь фінансування фізкультурно-спортивної роботи з дітьми і соціально незахищеними групами населення за рахунок раціональнішого використання коштів на спорт вищих досягнень і залучення до його розвитку позабюджетних джерел фінансування.

Розвиток інфраструктури спорту для всіх диктує необхідність опанування фахівцями з менеджменту знаннями, вміннями і практичними навичками маркетингової діяльності. Застосування механізмів цивілізованого маркетингу дозволяє споживачам стати більш інформованими про товари і послуги галузі; покращує координацію використання ресурсів фізкультурно-спортивних організацій; сприяє поліпшенню якості життя шляхом вживання і освоєння фізкультурно-спортивних послуг, що зміцнює здоров'я людей;

забезпечує зайнятість населення за рахунок розширення ринкової діяльності спортивних організацій.

Важливе місце в системі забезпечення розвитку фізичної культури і спорту займають спортивні споруди. Прогрес спорту для всіх неможливий без матеріальної бази у вигляді спеціальних споруд, що відповідно обладнані і раціонально використовуються. Спортивні споруди – це і є потенційні робочі місця для випускників спеціалізації “менеджмент спорту для всіх”.

У сучасних умовах сферу менеджменту в спорті для всіх складають багато інших видів діяльності, з якими не лише має бути ознайомлений майбутній фахівець, але в процесі навчання повинен отримати відповідні уміння і навички. Йдеться про організацію і проведення масових спортивних заходів, організацію спортивних фірм, випуск і продаж спортивної атрибутики, створення спеціалізованих магазинів, підготовку та розміщення реклами на спортивних спорудах, організацію міжнародної діяльності і т. п.

Зважаючи на те, що останніми роками відбувається різке збільшення спортивного ринку, значущість професії менеджера спорту для всіх зростатиме. Найбільш дорогим товаром є масові спортивні змагання – захоплююче і популярне видовище за участю багатьох тисяч людей. Від професійної майстерності і таланту менеджера багато в чому залежить вартість цього товару, а також подальше використання прибутку. Важливо, аби отримані гроші від масових спортивних змагань знов повернулися в сферу спорту для всіх, принісши користь здоров'ю людей.

Подальший розвиток спорту для всіх в країні багато в чому залежить від стану нормативно-правової бази, вдосконалення структури управління і технології менеджменту в спортивних організа-

ціях, від матеріально-технічного забезпечення; від відродження вітчизняного виробництва спортивних товарів на основі протекціоністської політики держави. Велику частину цих заходів мають здійснити кваліфіковані, добре підготовлені менеджери.

Отже, в спорті для всіх є комплекс питань, вирішення яких відноситься до сфери менеджменту і вимагає відповідного кадрового забезпечення. У зв'язку з цим, менеджмент фізичного виховання і спорту слід розглядати як самостійний вид професійної діяльності, спрямованої на досягнення цілей фізкультурно-спортивної організації, що діє в ринкових умовах шляхом раціонального використання матеріальних, трудових і інформаційних ресурсів, тобто менеджмент фізичного виховання і спорту – це теорія і практика ефективного управління організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості в ринкових умовах [6].

Суб'єктом менеджменту є менеджер, який зазвичай визначається, як керівник, що обіймає постійну посаду в організації і наділений повноваженнями щодо ухвалення рішень з питань її діяльності в ринкових умовах. Менеджер – це найманий керівник.

Наведені твердження цілком відносяться і до менеджера фізичного виховання і спорту. І.І. Переверзін, зокрема, характеризує менеджера фізичного виховання і спорту як фахівця, що обіймає, як правило, керівну посаду у фізкультурно-спортивній організації і володіє мистецтвом наукового управління фізкультурними і спортивними організаціями в ринкових умовах [6].

Управлінська діяльність (менеджмент) як особливий вид трудової професійної діяльності працівників фізкультурно-спортивних організацій виникає на певній стадії розподілу та кооперації їхньої праці. Народження менед-

жменту фізичного виховання і спорту як професії в спорті для всіх пов'язане з появою посад керівників спортивних організацій, тобто професійних керівників.

Кожна організація спорту для всіх має певну внутрішню структуру. У ній є відділи, групи, команди і т. ін. Тобто існують різні види управлінської діяльності і певна ієрархія взаємин і підлеглості. Тому у фізкультурно-спортивних організаціях бувають менеджери різних рівнів і завдання вони вирішують різні. Менеджерів, як правило, прийнято поділяти на три основні групи:

- вищий рівень (top manager) – це керівники (генеральні директори, директори, виконавчі директори тощо) організації спорту для всіх;
- середня ланка (middle manager) – керівники управлінь, самостійних відділів тощо;
- нижча ланка (entry manager) – керівники відділів, секторів, робочих груп, відділень тощо.

Представники вищого рівня менеджменту виконують ролі, пов'язані з плануванням, кадровою політикою та контролем, й володіють найвищими концептуальними знаннями. Менеджери середньої ланки повинні насамперед займатися організацією і управлінням, а також мати найбільше знань про сферу спорту для всіх та знань про створення належних відносин між людьми. Менеджери нижчої ланки концентрують зусилля на оперативному виконанні планів, управлінні, частково на організації та контролі. Насамперед вони мають володіти знаннями про сферу спорту для всіх та знаннями, що допомагають встановлювати відносини між людьми [9].

Менеджерів фізичного виховання і спорту поділяють і за видами професійної діяльності, виділяючи, наприклад, такі їх види: менеджер з персоналу організації, менеджер з реклами, менеджер з

маркетингу, менеджер з фінансів і т. ін. У фітнес-клубах виділяють менеджерів за напрямками діяльності і за відповідними програмами. Наприклад, фінансовий менеджер, менеджер з продаж, менеджер з водних програм, менеджер персональних програм, менеджер з тренажерів і т. ін.

Таким чином, сферою діяльності менеджера є сфера спорту для всіх як сукупність організацій спортивно-оздоровчої спрямованості, що функціонують в ринкових умовах.

Менеджери спорту для всіх, будучи суб'єктом управлінської діяльності, виконують в організації низку функцій. Серед них фахівці виділяють три ключові функції.

Функція ухвалення рішення. Полягає в тому, що менеджер визначає напрям діяльності організації, вирішує питання розподілу ресурсів, здійснює поточні корегування. Право ухвалення управлінських рішень має лише менеджер, але він же і несе відповідальність за наслідки ухвалених рішень.

Інформаційна функція полягає в тому, що менеджер збирає інформацію про внутрішнє і зовнішнє середовище спортивної організації, в якій він працює, поширює цю інформацію у вигляді фактів і нормативних установок і, нарешті, роз'яснює персоналу політику, найближчі і перспективні цілі організації.

Менеджер виступає як керівник спортивної організації, що формує стосунки усередині і поза організацією, мотивує членів організації на досягнення цілей, координує їх зусилля, а також виконує місію представника організації у взаємодії з іншими організаціями.

Властиві ринку невизначеність ситуації і ризик вимагають від менеджерів самостійності і відповідальності за рішення, що ухвалюються, сприяють пошуку опти-

мальних управлінських і науково-методичних рішень щодо надання фізкультурно-спортивних послуг населенню і підготовки висококваліфікованих спортсменів. Професіоналізм менеджера виявляється в знанні технології управління організацією і законів ринку, в умінні організувати злагоджену роботу колективу і прогнозувати розвиток організації.

В умовах інтенсивного формування системи спорту для всіх в Україні загострюється проблема забезпечення її кваліфікованими фахівцями. Це стосується і фахівців з менеджменту. На сьогодні переважає кількість посад менеджерів, які не мають спеціальної менеджерської підготовки. У такій ситуації загальний рівень менеджменту організацій спорту для всіх не може задовольняти потреб його розвитку відповідно до світових стандартів.

Виходом із такої ситуації є розгортання підготовки менеджерів спорту для всіх. Вирішення цієї задачі вимагає визначення орієнтирів, на які слід орієнтуватись вищим навчальним закладам, а також керівним органам спорту для всіх. Мова насамперед йде про посади менеджерів, які сьогодні пропонують фахівцям організації, що відносяться до вітчизняної системи спорту для всіх.

Аналіз діяльності організацій спорту для всіх в Україні свідчить про наявність робочих місць для різних категорій менеджерів (табл. 1).

Безумовно, найбільшою є потреба у менеджерах нижчої ланки – керівниках спортивно-оздоровчих програм. Кожний вид організації, що належить до сфери спорту для всіх, реалізує притаманні йому спортивно-оздоровчі програми. Наприклад, фітнес-центр може пропонувати своїм клієнтам оздоровчі програми відповідно до профілю діяльності.

Характеристика робочих місць менеджерів спорту для всіх в Україні

Вид організації	Структурний підрозділ, програма	Посада	Рівень менеджменту
Спортивний клуб	Адміністрація	Президент	Вищий
	Відділ	Віце-президент Завідувач відділу	Вищий Середня ланка
	Програма спортивно-оздоровчих заходів	Менеджер програми	Нижча ланка
Фізкультурно-оздоровчий заклад (центр, комплекс, клуб, школа, студія)	Адміністрація	Директор	Вищий
	Відділ (відділення)	Заступник директора Завідувач відділу (відділення)	Вищий Середня ланка
	Програма спортивно-оздоровчих заходів	Менеджер програми	Нижча ланка
Центр фізичного здоров'я населення	Адміністрація	Директор	Вищий
	Відділ	Заступник директора Завідувач відділу (відділення)	Вищий Середня ланка
	Програма спортивно-оздоровчих заходів	Менеджер програми	Нижча ланка
Фізкультурно-спортивне товариство	Керівний орган Програма спортивно-оздоровчих заходів	Голова Менеджер програми	Вищий Нижча ланка

Це можуть бути програми, що базуються на видах спорту – водних, ігрових, гімнастичі, спортивному фітнесі та ін. Клієнтам також можуть бути запропоновані програми, в основі яких – застосування тренажерних ліній. Існують також програми, розраховані на певні вікові категорії клієнтів тощо. Сьогодні, як правило, такими програмами керують фахівці, які не мають спеціальної менеджерської підготовки, що істотно знижує їхню економічну ефективність.

Підготовка сучасних менеджерів спорту для всіх має ґрунтуватися на відповідних принципових позиціях. Вони впливають із сучасних стандартів розвитку спорту для всіх, а також відображають вимоги до кадрового забезпечення розвитку системи спорту для всіх в Україні.

По-перше, майбутні менеджери мають бути носіями ідеї гуманізму у спорті для всіх, а також володіти інструментарієм її втілення у практику діяльності структур

спорту для всіх. Ці моменти мають знайти відповідне відображення у змісті фахової підготовки менеджерів, орієнтуючи її на використання можливостей сучасного менеджменту, враховувати інтереси споживачів і забезпечення їх максимального задоволення.

По-друге, зміст підготовки має відповідати вимогам сучасного ринку фізкультурно-оздоровчих та спортивно-оздоровчих послуг. Майбутні менеджери повинні вільно орієнтуватись у ринковій кон'юктурі, якісних та кількісних параметрах як вітчизняного, так і світового ринку послуг, володіти сучасними методами забезпечення високої якості послуг та їхнього просування на ринок.

По-третє, підготовка менеджерів спорту для всіх повинна забезпечити їхню високу конкурентоспроможність на сучасному ринку праці у сфері фізичної культури і спорту. З одного боку, вони мають володіти кваліфікацією, яка дозволить їм ефективно реалізувати

функції менеджменту у конкретних організаціях спорту для всіх або у їхніх структурних підрозділах чи сферах діяльності. З іншого боку, отриманні ними кваліфікація має надати їм можливість досить широкого вибору сфер її застосування як у сфері фізичної культури і спорту, так і за її межами.

По-четверте, підготовка повинна бути ступеневою, що сприятиме забезпеченню вітчизняної сфери спорту для всіх фахівцями, які здатні здійснювати ефективний менеджмент на всіх рівнях управління, а також виконувати наукові дослідження з метою вдосконалення менеджменту спорту для всіх.

По-п'яте, освіта менеджерів спорту для всіх повинна мати безперервний характер. Вона має забезпечувати можливість періодичного оновлення знань та навичок менеджерів шляхом регулярного підвищення їхньої кваліфікації.

По-шосте, система підготовки менеджерів повинна бути побудована з урахуванням міжнародних

стандартів, що дозволить спрямовувати менеджмент на вирішення завдань розвитку вітчизняної системи спорту для всіх як невід'ємної складової відповідної світової системи.

Реалізація викладених вище принципів позицій потребує вирішення низки питань організації підготовки менеджерів спорту для всіх. Насамперед доцільно конкретизувати позицію щодо ступеневого характеру підготовки. Діюча в країні система підготовки фізкультурних кадрів дозволяє здійснювати підготовку менеджерів спорту для всіх із застосуванням двох схем.

Перша з них може бути побудована у традиційний спосіб, що передбачає двоступеневу освіту, певним чином модифіковану з урахуванням специфіки спорту для всіх. На першій освітньо-кваліфікаційний рівень напряму підготовки "Здоров'я людини" бакалаврат – набираються випускники загальноосвітніх закладів, пріоритетом яких є отримання кваліфікації менеджера з фізичного виховання і спорту. Навчальний план підготовки включає традиційні цикли дисциплін: I – цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін; II – цикл природничо-наукових (фундаментальних) дисциплін; III – спеціально-теоретичний цикл; IV – спеціально-практичний цикл; V – цикл професійно-орієнтованих дисциплін (включно з дисциплінами менеджерського блоку); VI – цикл дисциплін самостійного вибору.

Студенти проходять три практики – ознайомчу, педагогічну та менеджерську. Виконують дипломну роботу за тематикою, що передбачає вирішення актуальної проблеми менеджменту сфери спорту для всіх.

За підсумками державної атестації випускники отримують диплом бакалавра здоров'я людини та кваліфікації "Викладач основ здо-

ров'я людини, фахівець з менеджменту і управління спортом для всіх", "Викладач фізичного виховання, фахівець з менеджменту і управління спортом для всіх".

Кращі випускники бакалаврату вступають до магістратури, де вдосконалюють знання з менеджменту спорту для всіх, проходять стажування, виконують необхідні наукові дослідження та магістерську роботу. За підсумками державної атестації отримують кваліфікацію "Магістр з менеджменту і управління спортом для всіх".

Наведена схема підготовки менеджерів спорту для всіх має певні переваги. Вона дозволяє студентам вже на першому освітньому рівні оволодіти головними компонентами системи знань у сфері менеджменту, а також широкими знаннями, що стосуються спорту для всіх. Сукупність цих знань в поєднанні з навичками, отриманими під час проходження практик та стажування, дозволили б випускникам добре засвоїти специфіку менеджменту спорту для всіх. Це дозволило б їм швидко і успішно адаптуватись до умов практичної діяльності на посадах менеджерів різних рівнів управління.

Головним недоліком цієї схеми є те, що вона не відповідає стандартам підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр.

Другий варіант підготовки менеджерів спорту для всіх ліквідує вказаний недолік. Він може мати такий вигляд. Здійснюється загальний набір для навчання за напрямом підготовки "Здоров'я людини" за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр. Протягом перших двох років навчання студенти оволодівають знаннями з дисциплін I, II та III циклів.

На третьому курсі студенти отримують можливість оволодіти знаннями, що дають уявлення про сучасний менеджмент загалом, особливості менеджменту у спорті

для всіх, а також один із визначальних аспектів менеджменту – економічний. З цією метою до циклу дисциплін самостійного вибору включаються такі спецкурси, як Менеджмент фізкультурно-спортивних організацій, Менеджмент масових фізкультурно-спортивних заходів, Економіка фізичної культури і спорту, Менеджмент спортивних споруд. Крім того в рамках спеціально-теоретичного циклу студенти вивчають обов'язковий курс Основи менеджменту і управління фізичною культурою і спортом.

Вивчення наведених дисциплін та спецкурсів формує у студентів знання, які можуть дати їм змогу виконати та захистити дипломну роботу за тематикою, що відображає окремі проблеми менеджменту спорту для всіх.

Студентам бакалаврату можуть бути запропоновані додаткові курси. З огляду на досвід російських вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту, доцільно надати можливість майбутнім бакалаврам оволодіти однієї або кількома вузькими спеціалізаціями з менеджменту спорту для всіх "Менеджер тренажерного залу", "Менеджер водних програм", "Менеджер ігрових програм" тощо). Після вивчення додаткового курсу студент отримує сертифікат встановленої форми.

За підсумками державної атестації випускники отримують диплом бакалавра здоров'я людини та кваліфікації "Фахівець з оздоровчих технологій", "Фахівець з фізичної рекреації", "Фітнес-тренер", "Фахівець з реабілітації" "Вчитель основ здоров'я". В організаціях спорту для всіх вони можуть займати посади менеджерів нижчої ланки, тобто виконувати обов'язки менеджерів спортивно-оздоровчих програм.

Випускники бакалаврату, які оволоділи базовими знаннями з менеджменту й успішно захисти-

ли дипломну роботу з відповідної тематики, можуть бути рекомендовані до продовження навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр.

Навчаючись у магістратурі, вони отримують змогу на основі нових знань з менеджменту спорту для всіх продовжувати розпочаті раніше дослідження з обраних ними проблем, впроваджувати результати досліджень у практику діяльності організацій спорту для всіх. У разі досягнення магістрантами істотних успіхів у науково-дослідницькій роботі, вони можуть продовжити навчання в аспірантурі. Випускники магістратури отримують кваліфікацію магістра з менеджменту і управління спорту для всіх і можуть займати посади менеджерів середньої ланки – керівників структурних підрозділів, які забезпечують реалізацію оздоровчих програм в організаціях спорту для всіх.

На нашу думку, другий варіант підготовки менеджерів спорту для всіх має бути запроваджений у практику освітньої діяльності в Україні, оскільки йому притаманні чисельні позитивні моменти.

По-перше, він повною мірою відповідає європейським стандартам ступеневої підготовки спортивних менеджерів.

По-друге, застосування цього варіанта найкращою мірою сприяє вирішенню кадрових проблем спорту для всіх в Україні. Справа в тому, що організації спорту для всіх за своєю економічною природою є малими або середніми підприємствами. Таким підприємствам притаманні відповідні системи управління, які характеризуються обмеженою кількістю посад менеджерів особливо на рівні структурних підрозділів та окремих програм. Це, в свою чергу, негативно впливає на ефективність внутрішнього менеджменту, а отже і на якість послуг, що надаються клієнтам. Врятувати

ситуацію можуть випускники бакалаврату. Маючи сертифікати менеджерів, вони можуть суміщати педагогічно-спортивну діяльність з роботою менеджера низових ланок управління.

По-третє, створюються умови для підвищення якості підготовки фахівців з менеджменту спорту для всіх за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр. На нашу думку, цей освітньо-кваліфікаційний рівень має стати головним у підготовці менеджерів спорту для всіх. До магістратури вступатимуть особи, які на високому фаховому рівні володіють знаннями з проблем та перспектив розвитку спорту для всіх на національному та міжнародному рівнях. Вони, як правило, достатньо мотивовані до побудови службової кар'єри у спорті для всіх. Значна кількість їх, особливо вступники на заочну форму навчання, мають досвід практичної роботи в організаціях спорту для всіх. З огляду на це їхня дослідницька робота здійснюється більш цілеспрямовано, оскільки об'єктами дослідження виступають реальні організації спорту для всіх, а результати дослідження, втілені у бізнес-проекти та магістерські роботи, мають більше шансів бути впровадженими у практику спорту для всіх.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування теоретичних основ вітчизняної системи підготовки менеджерів спорту для всіх є важливою передумовою її подальшого ефективного функціонування. Воно передбачає визначення характеристик соціально-економічного середовища майбутньої фахової діяльності менеджерів спорту для всіх, рівнів менеджменту у спорті для всіх, можливих посад менеджерів, підходів до організації ступеневої підготовки фахівців з менеджменту. На цьому теоретичному підґрунті можуть базуватись подальші дослідження, пов'язані з

визначенням змісту, форм та методів підготовки менеджерів спорту для всіх.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айян Т. «Спорт для всех» как образ жизни. Современные тенденции и некоторые социальные аспекты развития движения «Спорт для всех», проблемы воспитания и образования // Спорт для всех. – 1999. – № 1-2. – С. 19.
2. Золотов М.И., Платонова Н.А., Вапнярская О.И. Экономика массового спорта. – М.: Издательство «Физическая культура», 2005. – 300 с.
3. Жолдак В.И., Сейранов С.Г. Социология менеджмента физической культуры и спорта. – М.: Советский спорт, 2003. – 384 с.
4. Левицький В.В. Проблеми підготовки спеціалістів оздоровчої фізичної культури і рекреації // Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні. – Київ-Луцьк, Видавництво «Вежа», 1996. – С. 435-438.
5. Мічуда Ю.П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: закономірності функціонування та розвитку. – К.: Олімпійська література, 2007. – 216с.
6. Переверзин И.И. Современный российский спортивный менеджер и модель его подготовки // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 5. – С. 47-58.
7. Степанова О.Н. Маркетинг в сфере физической культуры и спорта. – М.: Советский спорт, 2003. – 256 с.
8. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту (теоретико-методологічний підхід). – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.
9. Томич М. Основы менеджмента в спорте. – М.: МАСФИ, 2005. – 352 с.

